

Machine-readable $\neq$ reusable

FAIR értékelés, metaadat-minőség és mesterséges
intelligencia

Mottó

„Ha az adatok a tudás kincsei, akkor a metaadat a térkép, amely segít eligazodni bennük. A rendezett és jól strukturált metaadatok nemcsak a kutatás megbízhatóságát növelik, hanem biztosítják, hogy az adatok a FAIR elvek mentén valóban értéket teremtsenek.”

(Virág Gabriella, OpenAI 2025)

Mit jelent valójában
a jó metaadat?

A jó metaadat:

- értelmezhető
- kontextust ad
- összekapcsolható
- ember és gép számára is használható

A jó metaadat nemcsak megtalálhatóvá,
hanem értelmezhetővé és újrahasznosíthatóvá
teszi az adatot.

Technikailag FAIR,
de valóban
újrahasznosítható?

Ha egy adat gépileg olvasható, attól valóban
újrahasznosítható is?

Technikai megfelelés $\neq$ jó metaadat-minőség

Mit mér valójában egy FAIR ellenőrző?

Amit automatizáltan tud mérni

- PID-ek, DOI-k jelenléte
- API / OAI elérés
- szabványos metaadatséma
- gépi olvashatóság
- technikai interoperabilitás

Amit nem tud mérni

- metaadat jelentése
- kutatási kontextus
- kulcsszavak minősége
- emberi értelmezhetőség
- valódi újrahasznosíthatóság

Mit mutat a FAIR score és mit nem?

Magas FAIR érték

minimális leírás
kevés kulcsszó
nincs DOI, ORCID
kevés kutatási kontextus

Alacsonyabb FAIR érték

részletes leírás
gazdag metaadat
több kapcsolódó elem
informatívabb rekord

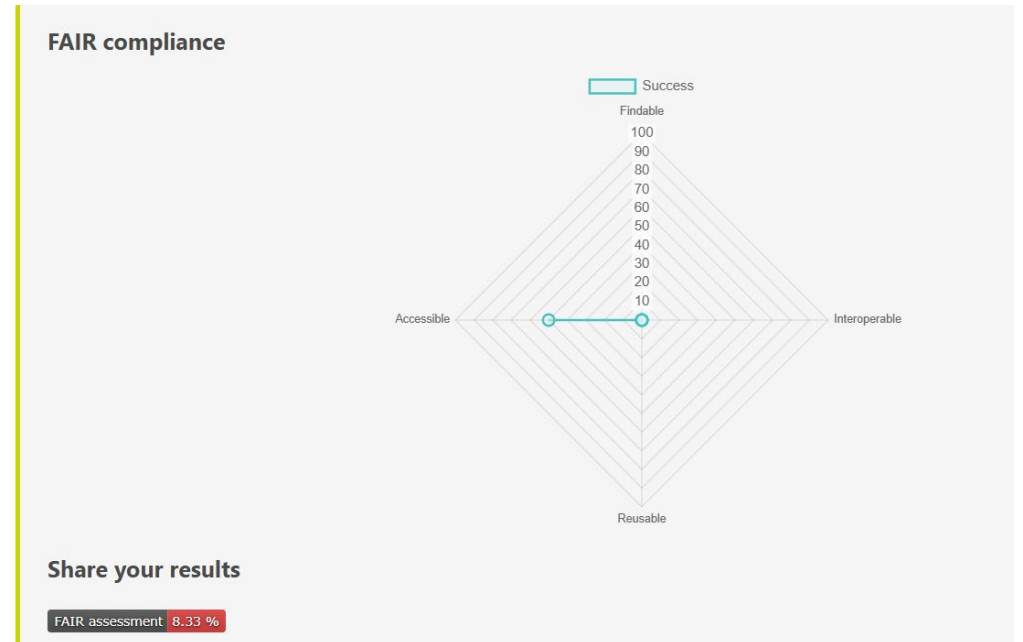
Saját tapasztalatok a FAIR értékeléssel - 1

Adatcsomag: minimális metaadat, szerző, cím és publikálás dátuma, tárgyszó, DOI nincs, ORCID nincs megadva, az absztrakt két szóból áll

Summary:

Summary:

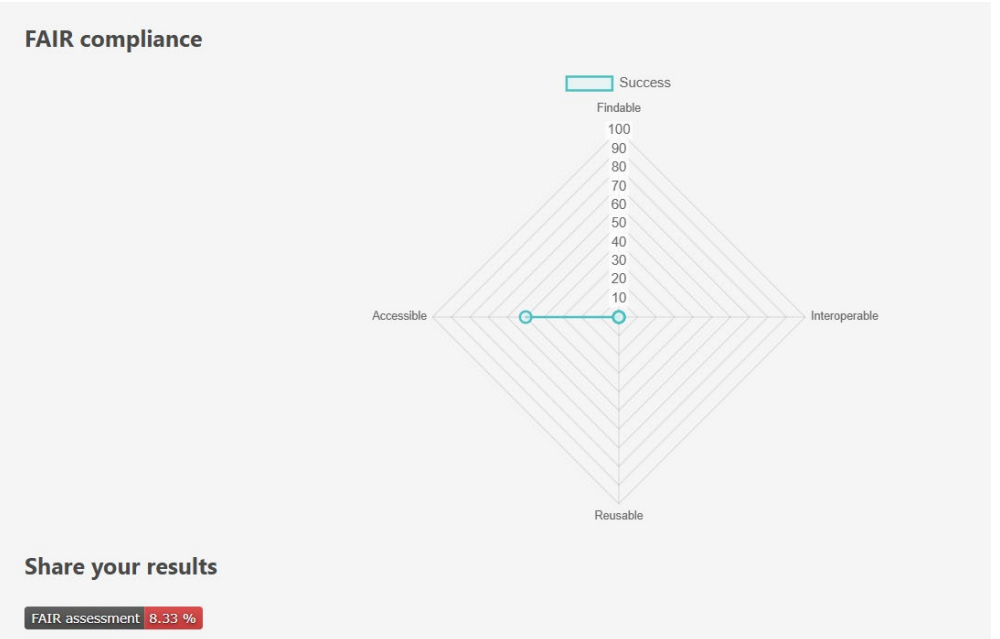
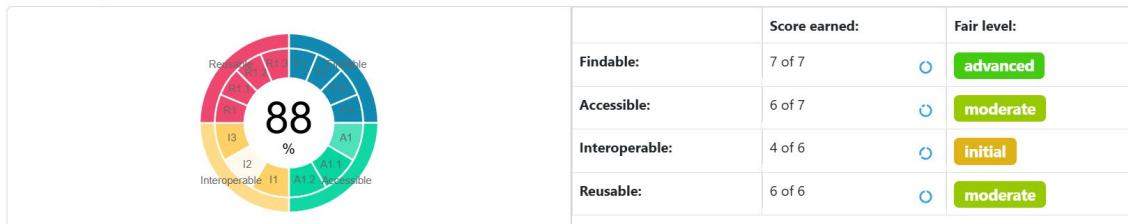
Saját tapasztalatok a FAIR értékeléssel - 2

Adatcsomag: szerző, cím és publikálás dátuma, tárgyszó, kulcsszavak, bőséges absztrakt, kapcsolódó közlemények, DOI van, de nem linkként szerepel, ORCID van

Summary:

Summary:

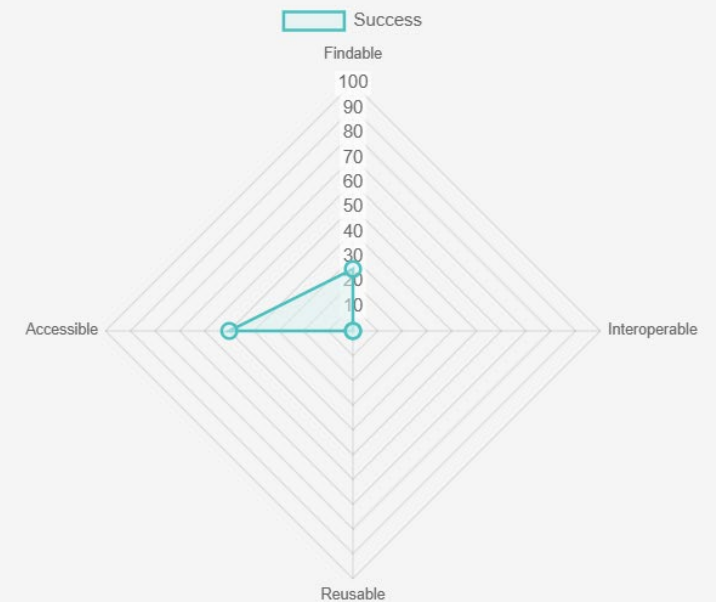
Saját tapasztalatok a FAIR értékeléssel - 3

Adatcsomag bőséges metaadattal:
szerző, cím, publikálás dátuma,
tárgyszó, kulcsszavak, bőséges
absztrakt, kapcsolódó közlemények,
DOI, ORCID...

Summary:

FAIR compliance

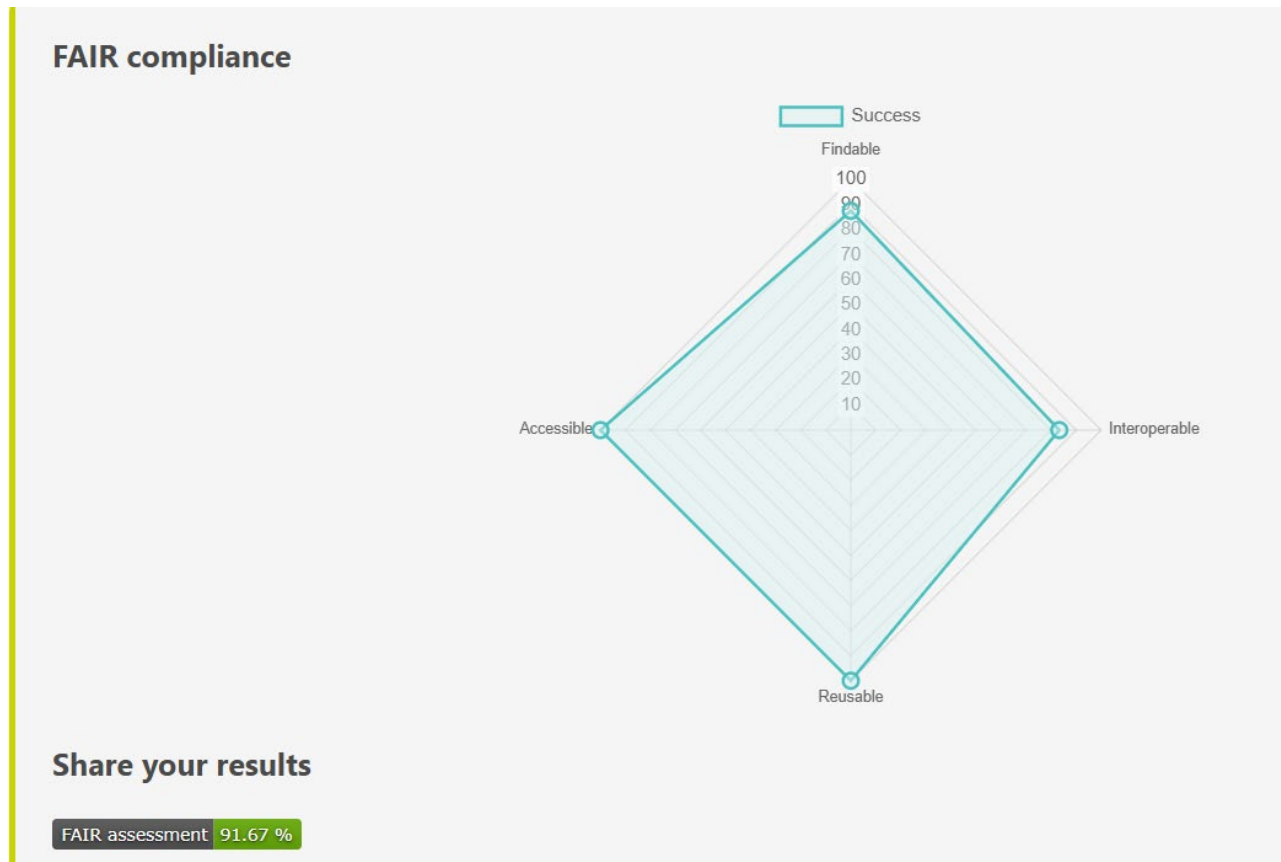
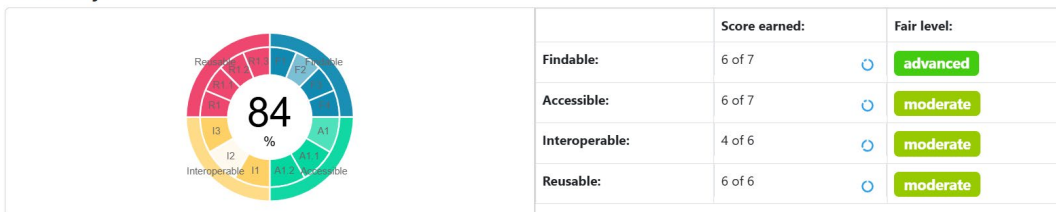
Share your results

FAIR assessment **16.67 %**

Saját tapasztalatok a FAIR értékeléssel - 4

Zenodo adatrepozitórium
Adatcsomag minimális metaadattal

Summary:


```

<dc:creator>jaszianna</dc:creator>
<dc:date>2024-11-26</dc:date>
<dc:description>&lt;p&gt;Persistently increased post-stress activity of paraventricular thalamic neurons is
essential for the emergence of stress-induced alterations in behavior.&lt;/p&gt;</dc:description>
<dc:identifier>https://doi.org/10.5281/zenodo.14222815</dc:identifier>
<dc:identifier>oai:zenodo.org:14222815</dc:identifier>
<dc:publisher>Zenodo</dc:publisher>
<dc:relation>https://github.com/jaszianna/PVT_ASD/tree/v1.0.0</dc:relation>
<dc:relation>https://doi.org/10.5281/zenodo.14222814</dc:relation>
<dc:rights>info:eu-repo/semantics/openAccess</dc:rights>
<dc:rights>Creative Commons Attribution 4.0 International</dc:rights>
<dc:rights>https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode</dc:rights>
<dc:title>jaszianna/PVT_ASD: PVT ASD</dc:title>
<dc:type>info:eu-repo/semantics/other</dc:type>
</oai_dc:dc>

```

```

<creators>
<creator>
<creatorName nameType="Personal">jaszianna</creatorName>
<familyName>jaszianna</familyName>
</creator>
</creators>
<titles>
<title>jaszianna/PVT_ASD: PVT ASD</title>
</titles>
<publisher name="Zenodo"/>
<publicationYear>2024</publicationYear>
<dates>
<date dateType="Issued">2024-11-26</date>
<date dateType="Updated">2024-11-26</date>
</dates>
<resourceType resourceTypeGeneral="Software"></resourceType>
<relatedIdentifiers>
<relatedIdentifier relatedIdentifierType="URL" relationType="IsSupplementTo" resourceTypeGeneral="Software">
https://github.com/jaszianna/PVT_ASD/tree/v1.0.0</relatedIdentifier>
<relatedIdentifier relatedIdentifierType="DOI" relationType="IsVersionOf">10.5281/zenodo.14222814</relatedIdentifier>
<relatedIdentifier relatedIdentifierType="URL" relationType="IsIdenticalTo">
https://archive.softwareheritage.org/swh:1:dir:1fb1b08a90babfb7a8f0814c3b7a3448b12b377a;origin=https://doi.org/10.5281/zenodo.14222814;visit=swh:
1:snp:69100ea56bd9e8c42454c0e8aad4c0f4f4337540;anchor=swh:1:rel:726911b726c0327e6efd4da067b7d9b6cc9f8b5a;path=/</relatedIdentifier>
</relatedIdentifiers>
<version>v1.0.0</version>
<rightsList>
<rights rightsURI="https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode" rightsIdentifierScheme="spdx" rightsIdentifier="cc-by-4.0">Creative
Commons Attribution 4.0 International</rights>
<rights rightsURI="info:eu-repo/semantics/openAccess"/>
</rightsList>
<descriptions>
<description descriptionType="Abstract">Persistently increased post-stress activity of paraventricular thalamic neurons is
essential for the emergence of stress-induced alterations in behavior.</description>
</descriptions>
</resource>

```

Dublin-Core xml DataCite xml

A FAIR score mögött nem mindig áll újrahasznosítható metaadat

Technikai alapok

Dublin Core, DataCite, schema.org , OAI-PMH , API , DOI, ORCID, ROR

Amik támogatják:

- a megtalálhatóságot
- a hozzáférhetőséget
- az interoperabilitást
- a gépi feldolgozhatóságot és újrahasznosíthatóságot

De nem garantálják:

- a részletes leírást
- a jó kulcsszavakat
- a kutatási kontextust
- a valódi újrahasznosíthatóságot

Segít az AI

Mire használható az AI?

- automatikus kulcsszó-generálás
- kivonatolás
- többnyelvű metaadat
- entitásfelismerés
- szemantikus gazdagítás
- kapcsolódó rekordok ajánlása
- ...

VibeARP: AI-alapú adatgazdász asszisztens

Kísérleti AI-ágens a HUN-REN ARP rendszerben

Fejlesztő: HUN-REN SZTAKI

<https://researchdata.hu/sikertortenetek/arp-ai-vibearp-adatgazdasz-asszisztens-első-lepesei>

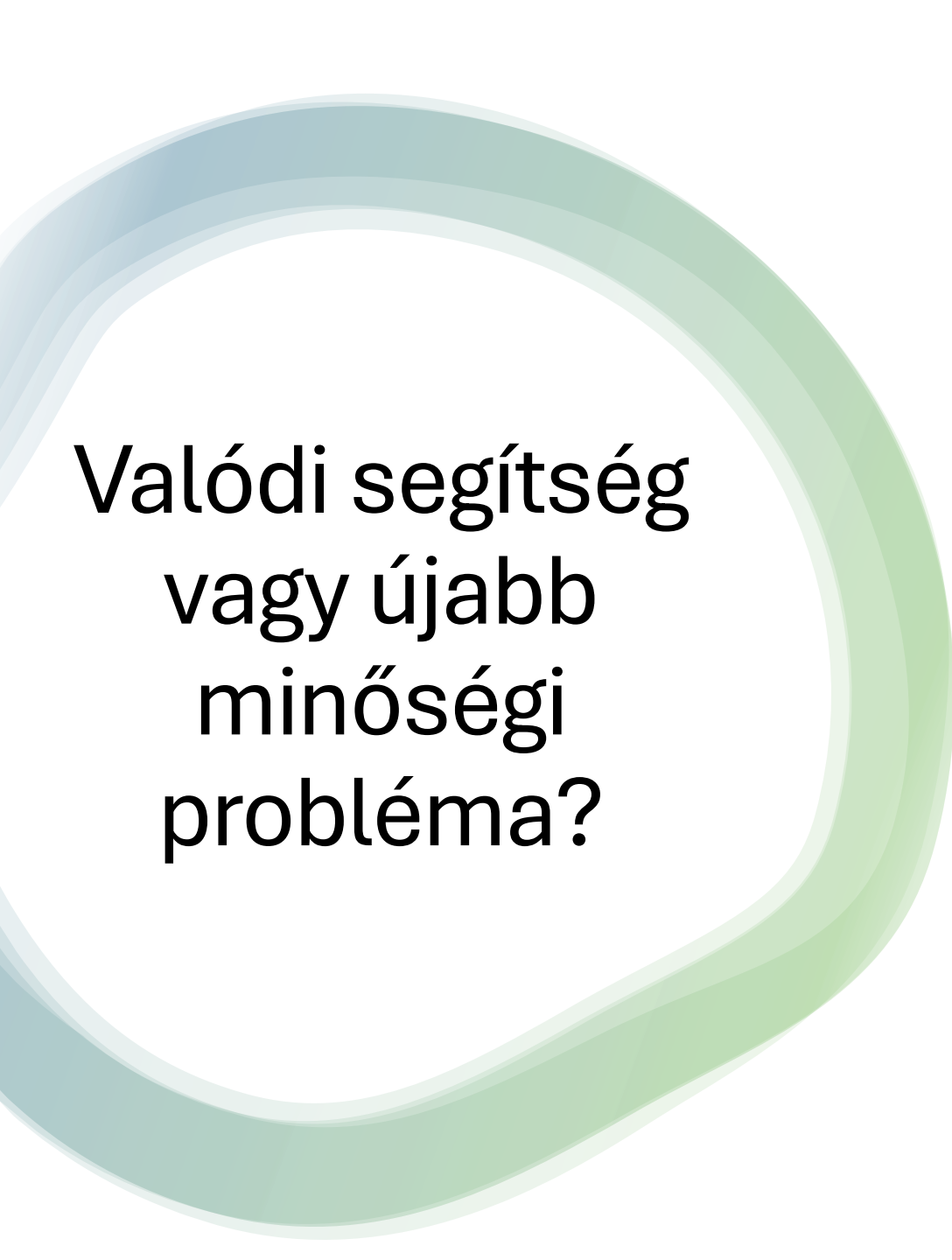
Mire épít?

- metaadatsémákra
- strukturált metaadatokra
- szemantikus kapcsolatokra
- webes információkinyerésre

A metaadat minősége közvetlenül befolyásolja:

- a keresés pontosságát
- az AI-válaszok minőségét
- a kapcsolódó rekordok felismerését
- az újrahasznosíthatóságot

Valódi segítség
vagy újabb
minőségi
probléma?

AI által okozott vagy felerősített problémák

- hallucináció
- pontatlan kulcsszavak
- túl általános metaadat
- hibás kapcsolatok
- hamis magabiztosság
- forrás nélküli információk

Következtetések:

A FAIR score nem feltétlenül tükrözi a valódi újrahaznosíthatóságot.

A jó metaadat értelmezhető és kontextust ad.

Az AI segíthet, de nem helyettesíti a minőségi metaadatot.

Machine-readable $\neq$ reusable

Köszönöm a figyelmet!